

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 40/2020-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Danicou Holováčovou, Čajakova 5, Košice, ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 175/2018 z 11. septembra 2019, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Stážnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. novembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej

len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8 Cdo 175/2018 z 11. septembra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“ alebo „uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka bola stranou v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v procesnom postavení žalobkyne. Ako strana civilného sporového konania sa snažila o unesenie bremena tvrdenia, ako aj dôkazného bremena. Zatiaľ čo bremeno tvrdenia môže podľa sťažovateľky strana konania uniesť bez toho, aby jej v tom súd zabránil, bremeno dôkazu je najmä pri svedeckých výpovediach možné uniesť jedine v tom prípade, pokiaľ to konajúci súd umožní. Sťažovateľka nemala reálnu možnosť uniesť dôkazné bremeno, pretože výsluch ňou navrhnutého svedka (manžela sťažovateľky), ktorý mal podporiť jej tvrdenia o okolnostiach uzatvorenia zmluvy o pôžičke medzi sťažovateľkou a právnou predchodkyňou žalovaných, súd prvej inštancie neodobril, čím ju uvrhol do stavu dôkaznej núdze. Sťažovateľka výsluch tohto svedka navrhovala z dôvodu, že ako jej manžel zdieľal so sťažovateľkou spoločnú domácnosť v čase poskytnutia pôžičky, teda musel mať o nej vedomosť.

3. V predmetnom súdnom konaní pred všeobecnými súdmi sa riešila aj právna otázka, či zmluva o pôžičke môže byť spôsobilým právnym titulom na prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorá je v nej dostatočne zrozumiteľne a jasne konkretizovaná, zmluva má písomnú formu a prejavy vôle zmluvných strán sa nachádzajú na jednej a tej istej strane, pričom prejav vôle dlžníčky (v danom prípade ako prevodcu) bol úradne osvedčený. Vo svojej podstate podľa sťažovateľky išlo o podmienený prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, teda existovala odkladacia podmienka vzťahujúca sa na nesplatenie pôžičky riadne a včas. Pretože k vráteniu pôžičky nedošlo (čo bolo taktiež v konaní nesporné), nastala tak hypotéza odkladacej podmienky a účinky zmluvy o pôžičke môžu byť spôsobilé na prevod vlastníckeho práva. Takýto postup súdu a výklad prejavu vôle dlžníčky by bol v súlade s teóriou preferencie platnosti právnych úkonov (napr. I. ÚS 242/07).

4. Sťažovateľka uviedla, že súdy v rámci sústavy všeobecného súdnictva spolu s dovolacím súdom tieto právne úvahy a priori odmietli bez toho, aby sa nad nimi vôbec zamysleli. Takýto postup je podľa sťažovateľky prejavom prílišného formalizmu, ktorý v materiálnom právnom štáte nemá miesto a ktorý zo svojej vlastnej podstaty upiera právo na spravodlivé súdne konanie strán sporu.

5. Sťažovateľka argumentovala, že v konaní nebolo medzi stranami sporu sporné, že k uzatvoreniu zmluvy o pôžičke a reálnemu poskytnutiu pôžičky aj skutočne došlo. Bolo preto pochybením súdov, že túto otázku posúdil ako spornú. Súdy všeobecného súdnictva sa mali riadne zaoberať tézou, či zmluva o pôžičke nemôže mať za predpokladu naplnenia hypotézy odkladacej podmienky tiež účinky zmluvy o prevode vlastníckeho práva, ktorou môžu byť tradičné, menej tradične či dokonca inomínátne zmluvy. Napokon aj v zmysle § 46 ods. 1 Občianskeho zákonníka sú k prevodu vlastníckeho práva spôsobilé aj iné zmluvy v zmysle dohody účastníkov.

6. Spravujúc sa základným ústavnoprávnym princípom – čo nie je zakázané, je dovolené – nie je potom podľa názoru sťažovateľky možné bez ďalšieho odmietnuť priznať ľubovoľnej súkromnoprávnej zmluve status zmluvy o prevode vlastníckeho práva. Vždy v danom prípade treba skúmať, či boli naplnené formálne podmienky (ktoré, ako tvrdíme, boli) a či teda vôľa a jej prejav mohli smerovať k účinkom v podobe prevodu vlastníckeho práva, čo pri splnení hypotézy odkladacej podmienky v danom prípade mohlo nastať. V takom prípade by právnym titulom prevodu vlastníckeho práva, ktorý by bol spôsobilý na zavkladovanie, bola samotná zmluva o pôžičke, pričom o úmysle previesť spornú nehnuteľnosť by jednoznačne svedčila neskôr uzatvorená zmluva o budúcej zmluve, v ktorej zosnulá dlžníčka výslovne deklaruje snahu previesť vlastnícke právo. Nevykonanie sťažovateľkou navrhovaného výsluchu svedka neumožnilo podporiť túto tézu, čo v konečnom dôsledku zasiahlo do práva na spravodlivé súdne konanie.

7. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia dovolacieho súdu pôsobí podľa sťažovateľky nepresvedčivo, zmätočne a je ako celok nepreskúmateľné a nezákonné, pričom právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné atribúty

spravodlivého súdneho procesu, čo jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj ústavného súdu (napr. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

8. Sťažovateľka zastáva názor, že je nutné apelovať aj na to, že právo a jeho prejavy navonok by mali byť aj spravodlivé. V konaní nebolo sporné, že sťažovateľka reálne poskytla pôžičku a že dlžníčka ju reálne prijala, bol preukázaný aj obsah dohody medzi veriteľkou (sťažovateľkou) a dlžníčkou, v zmysle ktorej pre prípad nevrátenia pôžičky sa sťažovateľka stane vlastníčkou predmetnej nehnuteľnosti. Úplné opomenutie tohto aspektu evokuje odopretie spravodlivosti a zmluvnej voľnosti ako základného súkromnoprávného princípu, ktorým sa sťažovateľka v čase uzatvárania zmluvy o pôžičke spravovala.

9. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal tento nález:

„I. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn.: 8 Cdo 175/2018 zo dňa 11. septembra 2019 porušil základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

II. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 11. septembra 2019, sp. zn.: 8 Cdo 175/2018 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

III. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 415,51,- EUR, ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. Danice Holováčovej so sídlom v Košiciach, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

13. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

14. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej

príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (m. m. IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

16. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

17. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

18. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

19. Pri prieskume ústavnej sťažnosti úlohou ústavného súdu v súlade so svojou konštantnou judikatúrou nie je preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutia všeobecných súdov v prípade, ak v konaní, ktoré im predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť

konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých niet iného súdu, aby prerokoval a rozhodol o tom, či bolo alebo nebolo porušené základné právo alebo sloboda strany sporu pred všeobecným súdom (m. m. I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, II. ÚS 83/06).

20. Rešpektujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru, je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jeho obsahom je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („*fairness*“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

21. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred civilným súdom vrátane dovolacích konaní (II. ÚS 581/2017). V dovolacom konaní iniciovanom sťažovateľkou ako dovolateľkou procesné podmienky upravoval v čase podania dovolania § 419 a nasl. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

22. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu. Inými slovami, posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho

z čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru), v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľov (III. ÚS 450/2017).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

23. Sťažovateľka namieta, že napadnuté uznesenie je nespravodlivé, nepreskúmateľné a arbitrárne, jeho odôvodnenie nezodpovedá požiadavkám na riadne odôvodnenie rozhodnutia v takej miere, že bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

24. Sťažovateľka ako dovolateľka v dovolaní namietala existenciu vady zmätočnosti [§ 420 písm. f) CSP] z dôvodu, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom porušil jej právo na spravodlivý súdny proces, pokiaľ nenariadil súdu prvej inštancie dokazovanie výsluchom svedka – manžela sťažovateľky, ktorý by dosvedčil pravdivosť tvrdení sťažovateľky o okolnostiach uzatvorenia zmluvy o pôžičke, ktorú uzatvorila právna predchodkyňa žalovaných, a pre prípad, že k vráteniu pôžičky nedôjde, zaviazala sa previesť svoj podiel na dotknutej nehnuteľnosti na sťažovateľku.

25. V úvodnej časti napadnutého uznesenia najvyšší súd zdôraznil metodologický postup preskúmania každého dovolania a uviedol, že v prvej etape preskúmava procesnú prípustnosť dovolania a k posúdeniu opodstatnenosti dovolania sa dostáva len v prípade záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je pritom prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z § 420 a § 421 CSP.

26. Najvyšší súd v ďalšom preskúmal procesnú prípustnosť dovolania pre namietanú procesnú vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP a uviedol, že hlavnými znakmi tejto procesnej vady sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

27. K sťažovateľkou namietanej procesnej vade zmätočnosti najvyšší súd poukazom na svoju judikatúru uvedenú v bode 13 odôvodnenia napadnutého uznesenia zdôraznil, že nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti; rozhodujúce je výlučne zistenie dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

28. K namietanej vade zmätočnosti pre pochybenie v procese obstarávania dôkazov najvyšší súd v bode 15 napadnutého uznesenia predovšetkým poukázal na svoje rozhodnutie R 125/1999, v zmysle ktorého pokiaľ súd nevykonal v priebehu civilného konania všetky navrhované dôkazy alebo nevykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení strany. Najvyšší súd teda presvedčivo vysvetlil, že ak súd v priebehu konania nevykonal všetky navrhované dôkazy, nemožno to považovať za odňatie možnosti konať pred súdom. Nová právna úprava civilného sporového konania na samej podstate týchto skorších právnych záverov najvyššieho súdu nič nezmenila, a preto najvyšší súd dospel k právnemu názoru, že nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie stranou navrhnutého dôkazu alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu.

29. Nad rámec uvedených právnych záverov najvyšší súd napokon skonštatoval, že sťažovateľkou navrhovaný výsluch svedka o okolnostiach uzatvorenia zmluvy o pôžičke bol aj podľa jeho názoru nadbytočný, pretože táto zmluva a ani zmluva o budúcej zmluve nemôžu byť titulom nadobudnutia vlastníckeho práva a iný titul nadobudnutia vlastníckeho práva sťažovateľka v konaní nepreukázala.

30. Prihliadajúc na relevantné časti napadnutého uznesenia, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa ako dovolací súd v napadnutom uznesení zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal s námietkou sťažovateľky, ktorou odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd sa s dovolacou argumentáciou sťažovateľky nestotožnil, a preto jej dovolanie odmietol ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné [§ 447 písm. c) CSP].

31. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade sa najvyšší súd neodmietol zaoberať mimoriadnym opravným prostriedkom sťažovateľky, jej dovolanie riadne preskúmal, no keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania nezistil, následne sformuloval svoj právny záver o neprípustnosti podaného mimoriadneho opravného prostriedku a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 písm. c) vyslovene umožňuje. Ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania, pozn.) nemajúci oporu v procesných kódexoch.

32. Keďže z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

33. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu